

КРСНА СЛАВА - КРСНО ИМЕ

Српска Слава

Првохришћанска је вера, од Бога нам дана и од Светих Апостола предана, да славимо Бога и Његове Светитеље. Слављење Бога и Божјих Угодника: Анђела, Апостола, Пророка, Мученика, Светитеља, Преподобних и свих Праведника, јесте наш хришћански православни животни став, којим исповедамо веру своју у прави циљ и смисао нашег људског живота и овде на земљи и у вечности. Јер ко слави Бога и Божје Светитеље, тај слави истинску и вечну славу човекову у Богу Живом и Истинитом, те онда неће славити никакве лажне богове ни пролазне и смртне људе овога света. Ко слави Бога и Божје Свеце, као праве и истините, бесмртне људе, који из овог пролазног и смртног живота Богом Живим пређоше у живот вечни и бесмртни, тај ће се и сам славом Божјом прославити и Богу и Светима уподобити, јер ће од Бога бити заједно са Светима прослављен у вечном Царству Небеском.

Српска Слава, као домаће празновање Светитеља - заштитника породице, несумњиво је настала заслугом Светог Саве Српског и Његових директних наследника, када су потиснути остаци паганства у народу, и Славе доведене у сагласност са хришћанским начином слављењем Бога. Њеном утврђивању и развијању у снажан црквено - народни обред могао је допринети вишевековни тешки период турске владавине. За своје заступнике и молитвенике пред Господом, Срби су најчешће узимали Мајку Божју или неког другог Светитеља на чији су дан крштени (примили хришћанство). Од дана прихватања Славе, Срби су се свим силама залагали да тај дан што свечаније прославе. Слава се преносила с колена на колена, са оца на сина и није се гасила ни у најтежим тренуцима наше историје. Србин је славио Славу у рову, у логору и ма где био и под било каквим околностима се нашао.

Наша Крсна Слава, коју славимо посебно у сваком дому и свакој породици (ако се нисмо одрекли вере Христове и имена Србиновог), молитвама Светога кога славимо оживљава у нама и душама нашим свету и светлу успомену на онај дан када смо се сви породично крстили и християнизовали, када смо се и наши преци и ми за њима вером и крштењем у Христа ухристовали и охристовили, када смо се уцрквили и оцрквили, да би се обожили и обесмртили, како то лепо вели наш нови угодник Божји Отац Јустин.

Славећи нашу домаћу Славу, ми не престајемо славити и своју црквену, храмовну Славу, заједно са својом браћом парохијанима; и то је наша заједничка света Преслава. А кад славимо своју домаћу и породичну Славу, не славимо је опет сами у кући, нити само у кући, него најпре са осталим православним хришћанима у Цркви, на заједничкој светој Служби, светој Литургији, где су присутни и сви Божји Анђели и сви Свети, и где се спомињу сви наши живи и упокојени, па тек онда и у дому своме. И опет у дому не славимо је сами, него у задрузи и заједници са својом породицом, са својим ближњима и сродницима, са суседима и пријатељима, и са сваким намерником Божјим који нам тог дана дође у дом, макар био и просјак и убожјак, поготову он. Јер је и он, као и сваки човек, слика Божја и брат Христов и наш.

Многи наши људи се хвале данас како и даље славе Славу, али на жалост, те "Славе" се претварају у најобичније гозбе уз обиље хране. У многим српским кућама нема славске иконе, нема кандила, не меси се колач, не прави се славско жито, не пали се славска свећа, не врши се обред њиховог освећења. Из тог разлога је овај мали приручник који описује све потребне радње да би Слава била достојно прослављена у складу са нашим старим обичајима.

Када треба једна породица да отпочне да слави

Одговор је једноставан и логичан: онда када се осамостали. Када се ожењени син одвоји од родитеља и по грађанским мерилима оснује посебно домаћинство, нема разлога да се и у црквеном смислу не сматра посебном ћелијом великог организма Цркве. Зашто да лишава себе и своју породицу благодатних дарова које доноси Слава? Отуд је погрешно уверење, које постоји у неким нашим крајевима, да син ако је и одвојен од родитеља не треба да слави, јер има жива оца или старијег брата! Још се понегде догађа да породица не слави ако је те године у жалости, што је такође погрешно, а указује на несхватање суштине празновања Славе!

Припреме уочи Славе

Неколико дана пре Славе, домаћин треба да позове свештеника да му у дому освети Славску Водицу, уколико се свештеник сам не најави свој долазак.

За Освећење Водице треба припремити:

- чинију са чистом водом
- босиљак
- тамјан
- кадионицу
- свећу
- списак живих чланова породице
- списак умрлих чланова породице

Освећење водице се обавља на источном зиду собе пред славским иконама, а испред иконе је упаљено кандило. Чину освећења водице треба да присуствују сви чланови породице који су се тог тренутка затекли у кући.

Освећење водице је врло важан чин, јер се кроз водо-освећење силаском Духа Светог, освећује породични дом као и сви његови чланови. Освећена водица се чува како би с њом домаћица замесила Славски Колач.

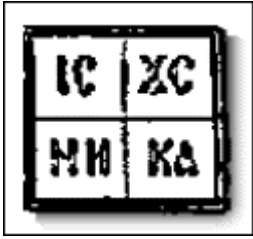
Славски Колач се меси уочи Славе и представља нашу жртву Богу што смо се кроз страдање и васкрсење Господа Нашег Исуса Христа спасли од смрти.

Славски колач се припрема на следећи начин:

Рано ујутру се издуби око 30 грама пивског квасца у један мањи суд, и дода соли и брашна те се направи ретко тесто. Суд са квасцем се стави на не сувише топло место. Док квасац кисне, просеје се 1.5 килограма брашна, стави се у суд за мешање и добро загреје поред шпорета. У други суд се ставе четири кашике шећера, парче посног маргарина, ускисли квасац, па се све то заједно добро измеша и наструже се кора од лимуна. Затим се додаје по мало загрејано брашно и тесто се меси уз доливање Освећене Водице, док се не замеси као за сваку питу од таквог теста. Кад тесто почне да се одваја од суда и по њему почну да искачу клобуци, значи да је довољно рађено. Да би тесто било још боље, на шпорету се растопи 100 грама посног маргарина и за време мешања додаје у тесто, при чему се квасе и руке и наставља мешање. Ако се тесто овако меси, колач ће бити много влажнији и укуснији. Затим се тесто прекрије чистим столњаком и остави на топло место да укисне. Тесто је готово кад напуни суд. Онда се изручи у суд за печење и пусти да укисне.

Изглед самог колача зависи од умешности домаћице. Колач се прави у облику округлог хлеба. Важно је да колач има печат-просфорник (као на слици - Исус Христос победитељ), а може да има и украсе. Украси од теста који се праве тако да одражавају све оно што се жели у кући: птице, које представљају здравље и весеље; грозд, да би виноград добро родио;

буренце, да би у кући било свега у изобиљу, као и да буде опточен венцем од уплетених плетеница које се нарежу малим ножем.

У средини колача се забоду парче освећеног босиљка. Сваки украс на колачу има своје место и значење. Цео колач се премаже водом и уљем, а украси се остављају белим. Колач се ставља у рерну и пажљиво пече. Добро испечен колач се извади из рерне и суда за печење и постави на тањир у коме ће бити извршено благосиљање славског колача. Колач се меси постан.

Славско жито је такође важно обележје Славе. Spreма се из захвалности Богу за све земаљске плодове које нам Господ даје, у спомен Светитеља кога славимо, као и за покој душе наших умрлих сродника.

Жито, као симбол Васкрса, (сеје се, иструли, али ниче нови клас - "кад зрно пшенице умрели многи род доноси" Јов. 12:24), се спрема за сваку Славу, јер се оно не припрема за покој душе Светитеља кога славимо (сви Светитељи су живи), већ за покој душе наших умрлих сродника (у знак молитвеног сећања на њих).

Славско жито се припрема на следећи начин:

Жито доброг квалитета се пажљиво отреби, па се на два дана пред Славу увече потопа у хладну воду и остави да преноћи. Изјутра, потопљену пшеницу, у истој води, ставити на шпорет и кувати. За време кувања избегавати доливање воде, сем када је то неопходно. Такође треба избегавати мешање жита. Пшеница лако загори па је стога треба кувати на тихој ватри. Кувану пшеницу скинути са шпорета, ставити на цедиљку (ћевђир) и испирати све док не нестане бела скрама са ње, а зрневље не постане чисто и бело. Пшеницу треба пустити да добро окапље од воде. Већи сто застрти чистим столњаком па по њему распоредити пшеницу да не дође зрно преко зрна. Преко тога ставити други сув столњак. Оставити пшеницу да преноћи, а сутра дан рано изјутра је самлети на добро опраној машини за месо.

На килограм пшенице одмерити килограм шећера и килограм самлевених ораха. Спремити такође и ванилин шећер којим ће се жито засути одозго. Кристални шећер и орах равномерно додати у жито и добро месити рукама. Треба узети стаклени тањир, који се нарочито за ову прилику користи, па на њему поставити жито у облику великог хлеба. Одозго посути равномерно слој самлевених бадема или ораха, па преко тога посути ванилин шећер. Најзад, узме се чист салвет, стави се преко шећера, па се дланом добро утапка како не би спао. Уколико се жито украшава, најбоље је употребити обарен и ољуштен бадем којим се направи венац око жита и разни други украси.

Славска свећа треба да је од чистог воска, чиме представља нашу најчистију и наискренију жртву Богу. Славска свећа је симбол жеље и тежње свечара:

- Да упозна светлост живота Господа Бога и Његовог Сина Исуса Христа.
- Да Светлост Божја просветли разум њихов, осветли и оснажи врлине у њима и упути их да време на земљи проведу у беспрекорном хришћанском животу.
- Да хришћанска љубав запламти у њиховим душама, као што пламти и пламен њихове Славске свеће.

Црно вино је такође један важан чинилац. Преливањем вином пресеченог колача значи да смо Христовом крвљу очишћени од грехова својих.

Тамјан се користи за кађење и означава нашу молитву која треба да потиче из чистог срца како би Господу била пријатна и драга, као што је нама пријатан и драг мирис тамјана, којим се кади.

Зејтин нам је потребан за прислуживање кандила и представља такође нашу жртву Богу.

Важно је нагласити да све ово треба набавити и припремити уочи Славе. Домаћица треба сама да умеси Славски колач и припреми Славско жито, јер то треба да буде њена жртва и благодарност Богу за сва добротинства која им даде.

Увече, уочи Славе, треба сви чланови породице на челу са домаћином, да се заједно помоле Богу, (*Оче наш, Богородице Дјево, Символ вере*) и отпевају тропар Светитељу коме је Слава посвећена.

На дан славе

Ако се колач сече у Цркви

Кућа од раног јутра треба да буде у најбољем реду, а домаћин и остала чељад што чистије и што уредније одевена. Цела породица, ако је дан славе заповедни празник (црвено слово у календару), треба да пође у Цркву, на свету Литургију. Од велике би важности било да се сви чланови домаћинства причесте, (уз претходни договор са свештеником), јер смо тада у највећој заједници, у јединству с Богом. Уколико тај дан нема Литургију, најбоља и душевно корисна припрема за Славу била би припрема за свето причешће последње недеље пре Славе.

У Цркви свештеник, пре или после свете Литургије, благосиља Славски колач, кољиво (жито) и вино (које домаћин понесе са собом), молећи Бога да прими принесену жртву у спомен Светитељу који се слави.

Онда узме колач, сече га са доње стране унакрст, а затим га са свечаром (домаћином) окреће певајући следеће три песме:

1. *Свјати мученици, иже добрје, страдалчествовавше и вјенчавшсја, молитесја ко Господу, помиловатисја душам нашим.*
(Свети мученици, који сте се добро борили и венце стекли, молите се Господу да се смиљује на душе наше.)
2. *Слава Тебје Христe Божe, апостолов похвало, мучеников радованије, ихже проповјед Тројица јединосушнаја.*
(Слава Теби Христe Божe, апостолска похвало, мученика радовање, чија је проповед Тројица јединосушна.)
3. *Исаије ликуј, Дјева имје во чревје, и роди Сина Емануила, Бога же и чeловјeка; Восток имја Јему, Јегоже величајуше, Дјеву ублажајем.*
(Исаије ликуј, Дјева заче и роди Сина Емануила, Бога и човека; Исток Му је име; Њега величајући Дјеву блажену прослављамо.)

Затим преломе колач на пола и држећи сваки своју половину састављају га. Љубећи колач свештеник говори:

"Христос посредје нас." (Христос је међу нама)

Свечар љуби Славски колач и одговара:

"И јест и будет." (Јесте и биће)

Ово чине три пута.

Кад домаћин донесе колач кући, тад запали свећу, окади је, а затим окади икону, себе, укућане и госте и сви се помоле Господу и своме Светитељу, као што су и учи Славe радили. После молитве, домаћину и члановима породице се честита Слава.

Ако се колач сече у кући

Сто са Славском свећом треба наместити пред Славском Иконом. На столу, мало напред, стоји Славска свећа, са леве стране постави се Славски колач, са десне Славско кољиво (жито), у средини часа са црним вином, уз колач и нож, тамјан и хартија на којој су исписана имена свих чланова породице, да би их свештеник у молитви споменуо, и припремљена кадионица.

Кад свештеник дође у дом свог парохијана, улазећи поздравља га Јеванђелским речима: *"Мир дому овоме и онима који живе у њему"* На овај поздрав, домаћин одговара: *"Амин, Боже дај"*

Обред освећења је исти као и у Цркви.

Шта још треба знати о Слави

Ако постоје материјалне могућности може се, (али није обавезан), припремити и славски ручак да се угосте рођаци, пријатељи и комшије, а са њима и чланови породице. За време ручка обично се наздравља и диже се здравица. Увек се мора позвати на умереност, јер ово није никаква гозба, већ Српска Слава. За неке Славe увек се спрема посно послужење, јер увек падају у току великих постова (као Свети Никола, Свети Игњатије Богоносац, итд.). За друге Славe, које не падају у току неког од четири велика поста, посно послужење се спрема ако гости долазе у среду или петак (без обзира у који дан Слава иначе пада), - штавише, сваки православни хришћанин би требало да пости средом (због издајства Јудина), и петком (због Христовог распећа на крст).

Међутим, ако се нема материјалних могућности за припрему славског ручка, не сме се заборавити и Српска Слава, вршење славског обреда и молитва Богу за напредак и срећу свих чељади у дому који тога дана слави свог заштитника.

Славу треба славити увек, ма у каквим се приликама човек налазио - у срећи или несрећи, у радости и у жалости, само треба разликовати битно од небитног - одвојити прослављање Светитеља од обичне гозбе, Славу од обичног весеља. И док Славску трпезу може припремити онај који има, а веселити се онај који није у жалости, дотле за Славску свећу, Славски колач, мало црног вина, кољива, тамјана и мало зејтина требало би да се у току године свако постара и спреми и да се кроз ту молитвену успомену одужи своме Светитељу.

Срби никада не треба да занемарују своју Славу. Православна вера их је кроз векове одржала и очувала, зато и они треба да чувају своју веру, не као обичај него као свесно убеђење.

И треба увек да потврде народну истину:

Где је Србин, ту је и Слава

Поред породичних, домаћих Слава постоје и: Црквене Славe, сеоске, градске или општинске Славe, школске славе, еснафске и слично.